

คำนำ

หนังสือเล่มนี้ คือคำบรรยายที่บรรยายขึ้นไว้ เพื่อแก้ไขความเข้าใจผิดอันสำคัญข้อหนึ่ง คือข้อที่ว่า มรณวาสไม่ต้องสนใจธรรมะเรื่องความดับทุกข์ในชั้นเหนือโลก, ให้ชวนขายแต่เรื่องทำมาหากินให้มาก ๆ และสุจริตเข้าไว้ก็พอแล้ว. คติที่ว่าให้มรณวาสสนใจแต่เรื่อง “โลกีย์” อย่างเดียวนั้น คือคติที่ทำให้มรณวาสกลายเป็นคนสกปรกทั้งเป็นตลอดกาล.

เมื่อมีผู้ไปทูลถามพระพุทธองค์ว่า อะไรเป็นธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่มรณวาสทั้งหลายตลอดกาลนาน, พระองค์ได้ตรัสตอบว่า “*เอ เต สุตตนา ตถาคตภาสิตา มนุสฺสว มนุสฺสริคฺคา โลกุตตรา ตณฺณตปฺปฎิสิยฺหุตา = บรรดาสุตตันตะทั้งหลายที่ตถาคตได้กล่าวไว้ เป็นของลึก มีอรรถอันลึกเหนือโลก เนื่องเฉพาะด้วยสัจจญาณ*” ดังนี้. นี่เป็นหลักที่แสดงว่า เรื่องสัจจญาณหรือความว่าง ซึ่งเป็นทั้งรากฐาน เป็นทั้งหัวใจ และเป็นทั้งยอดสุดของพุทธศาสนา แล้วแต่กรณี, นั่นเป็นธรรมที่เป็น “ประโยชน์แก่กุล” แก่มรณวาส ตลอดกาล. ข้อนี้ มีอธิบายให้เห็นได้ง่าย ๆ ดังต่อไปนี้ :

คนเราจะอยู่ในโลกซึ่งมีแต่ความทุกข์มากขึ้นทุกที ๆ นั้น จะอยู่ใต้ฝ่าเท้ามันดีหรืออยู่บนศีรษะมันดี ? โลกเต็มไปด้วยความสกปรกเศร้าหมองเร่าร้อนและเป็นทุกข์, จะอยู่ใต้ฝ่าเท้ามันดี หรืออยู่บนหลัง บนบ่า บนศีรษะมันดี ? คิดดูให้ดีในข้อนี้ ก็จะเข้าใจได้ทันทีว่า ทำไมพระพุทธองค์จึงตรัสเช่นนั้นออกมาไว้ข้างบนนั้น, โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คำว่า “*โลกุตตรา*” ซึ่งแปลว่า *เหนือโลก*. คนที่หลงใหลในเรื่อง กิเลส – กาม – เกียรติ อย่างเป็นบ้าเป็นหลังจนมีความวิปริต

ในเรื่องนั้นๆ ถึงอย่างไรเสียก็คงจะฟังเรื่องนี้ไม่เข้าใจ; แต่คนธรรมดาสามัญ
คงจะพอฟังออกไปในทางที่ว่า เราจะต้องพยายามอยู่เหนือความครอบงำของโลก
ให้มากที่สุดที่จะทำได้ไว้เสมอไป, มิฉะนั้น เราจะมีชีวิตอยู่อย่างตกรอกทั้งเป็น
ตลอดกาล.

พระพุทธองค์ทรงหมายความว่า สุตตันตะที่กัน ๆ สุนกสนานเข้ากับ
ความเห็นแก่ตัวของคนเรานั้น ไม่สามารถจะแก้ปัญหาตกรอกทั้งเป็นได้, ต้อง
สุตตันตะ หรือธรรมะที่ลึกพอ ที่จะช่วยให้ไม่อยู่ใต้อำนาจของโลกได้เท่านั้น
ที่จะเป็นสิ่งที่ได้. คำว่า “มรรวาส” แปลว่าครองเรือน หมายความว่าต้อง
ต่อสู้กับโลก เพื่อเอาชนะโลกนี้ให้ได้ในวัยหนุ่มหรือ “พัศดำ”, แล้วจะต้องเอา
ชนะโลกหน้าให้ได้ใน “วัยศึก” แล้วชนะโลกทั้งปวงให้ได้ในเวลา “สว่างรุ่งขึ้น”
ซึ่งหมายถึงการอยู่เหนือโลกนั่นเอง. ทำได้เช่นนี้ จึงจะเรียกว่า ไม่เสียที่ที่เกิด
มาเป็นมนุษย์ และยังแถมได้พบพระพุทธศาสนา เพราะได้รับสิ่งที่ดีที่สุด ที่
มนุษย์จะพึงได้รับ อย่างครบถ้วนจริงๆ. ขอให้ทุกคนเป็นมรรวาส ที่ถูกต้อง
ตามอุดมคติของมรรวาสเช่นนี้ ทั่วกันทุกคนเถิด.

คำบรรยายชุดนี้ มีเจตนาพิเศษอยู่อีกอย่างหนึ่ง แฝงอยู่ในตัว. คือ
การที่คนเราสามารถสร้างความสำเร็จทางโลกุตระธรรม พร้อมกันไปกับ
การที่เรามีความก้าวหน้า ทางโลกิยธรรม. ก็ให้โลกิยธรรมสอนความจริง
เกี่ยวกับโลกุตระธรรมทุกคราวที่มีความผิดพลาด ในหน้าที่การงาน หรือที่เรียก
กันว่าในชีวิต. เราไม่โกรธ ไม่เสียใจ ไม่กลัว ไม่เศร้า ไม่อะไร ๆ ที่เลวๆ
เช่นนั้น ทุกคราวที่มีความผิดพลาด, นี้ทำให้เราไม่ต้องรับทุกข์จากโลกิยธรรม,
แล้วยังแถมช่วยให้มีแสงสว่างในเรื่องของนิจจัง ทุกสิ่ง อนัตตาไปเรื่อย ๆ จนกว่า
จะเพียงพอในการที่จะไม่ต้องมีความทุกข์อีกต่อไป. ในโลกนี้เต็มไปด้วยสิ่งที่

ทำให้เกิดความผิดพลาด, แต่ความรู้เรื่องโลกุตรธรรมจะช่วยให้เราทำอะไร
ไม่ผิดพลาด หรือผิดพลาดน้อยที่สุด. ความรู้ในเรื่องโลกุตรธรรมทำให้รู้
 ความพอเหมาะพอดี ไม่มากไม่น้อย เพราะมันเป็นเครื่องบ่งชี้ไม่ให้เราทำอะไร
 ไปตามอำนาจของกิเลสอย่างผิดตาม เหมือนที่ท่ากันอยู่ทั่วไปตามประสาโลก.
 ถ้าทำอะไรผิดพลาดลงไปอย่างมาก มันจะช่วยให้ไม่ต้องเสียหน้าตา, หรืออย่างน้อย
 ที่สุดก็จะช่วยเรื้อหน้าตาให้ ในลักษณะที่ใครๆ จะช่วยทำเช่นนั้นไม่ได้, โดย
 ไม่ต้องใช้ “จิตว่างอันธพาล” เข้ามาช่วยเหลือ เหมือนที่ชอบใช้หรือชอบพูด
 ถึงกันอย่างพร่ำเพรื่อ ในยุคที่โลกเต็มไปด้วยคนอันธพาลเช่นนั้นยิ่งขึ้น.

ขอให้ทุกคนสังเกตดูให้ดี ๆ ว่า เราต้องทำงานหนัก สลับกันไปกับการ
 พักผ่อนที่เพียงพอ. แต่นั่นมันเป็นเรื่องทางร่างกาย หรือส่วนของร่างกาย.
 ส่วนเรื่องทางจิตหรือทางวิญญาณนั้น **โลกิยธรรม**เกี่ยวกับการทำงานหนัก.
โลกุตรธรรมเกี่ยวกับการพักผ่อนของวิญญาณ. ถ้าไม่สมดุลกันแล้ว จะเกิด
 ความฉิบหายทางวิญญาณ. แม้ทางร่างกายจะคงอยู่ เขาก็เป็นอันธพาลทาง
 วิญญาณโดยสิ้นเชิง; ที่เรียกว่ามีอะไรก็อยู่นั้น เป็นตัวอย่างปลอมเทียมทั้งนั้น.
 ทุกอย่างมีแต่ความทุกข์ทรมานใจ ไม่มีส่วนไหนที่จะยกมือให้ตัวเองได้. เรา
 ต้องเป็นโรคภัยไข้เจ็บประจำตัว เนื่องจากความพักผ่อนทางวิญญาณมีไม่เพียงพอ
 เช่นเป็นโรคเส้นประสาท, วิกฤจิต, อัมพาต หรือตายไปอย่างไม่มีสติสัมปชัญญะ.
 แม้ยังไม่เจ็บไข้ หรือยังไม่ตาย, เขาก็เหมือนกับตายแล้ว อย่างที่ตรัสไว้ว่า
 “**เข ปมตฺตา ยถา มตา – พวกที่ประมาทแล้ว คือคนตายแล้ว**”. นั่นแหละ
 คือคนรกโลก! ถึงแม้จะเป็นฆราวาสอย่างไร เราก็ไม่ควรจะเป็นคนรกโลก.

ชีวิต คือ การเดินทาง! มันเป็นการเดินทางจากการอยู่ภายใต้ความทุกข์
 ไปอยู่เหนือความทุกข์. ไม่ว่าจะเป็นความทุกข์ชนิดไหน คนเราจะต้องได้แต่

จนขึ้นไปอยู่เหนือความทุกข์ทั้งนั้น, แม้ที่สุดแต่ความทุกข์อันเกิดมาจากความยากจน. ขวาวาส ก็เป็นสัตว์มีชีวิต, ดังนั้นก็ต้องเดินทางกับเขาด้วยเหมือนกัน, เดินอย่างไรเร็วและก็ ต้องเดินกันอย่างนั้น. ทุกคนน่าจะเห็นว่า**การเดินทางคือโลกียธรรม การพักผ่อนคือโลกุตตรธรรม** : เน้นแหละคือการเดินทางที่ดีที่สุดสำหรับขวาวาสผู้ไม่ถอยหลัง แต่เดินก้าวไปโดยรวดเร็ว ประกอบไปด้วย “ประโยชน์เกื้อกูลแก่ความเป็นขวาวาสตลอดกาลนาน” กังก็พระองค์ทรงชี้ให้เห็นมาล่าวไว้แล้วข้างต้น. คำบรรยายชุดนี้ มีความประสงค์ดังนี้, พยายามจะให้ขวาวาสพุทธบริษัท เป็นขวาวาสกันในรูปแบบนี้ หรือแบบที่พระองค์ทรงแนะนำ.

คนจะเป็นขวาวาส หรือเป็นบรรพชิต ก็ต้องเป็นชีวิตที่เป็น**การเดินทางไปข้างหน้า** ด้วยกันทั้งนั้น. ไม่ว่าจะช้าหรือเร็วก็ตาม, มิดะนั้นแล้วทั้งหมดความ เป็นมนุษย์ที่แปลว่าสัตว์มีใจสูง, หรือเหล้ากอของผู้ที่มีจิตใจสูง. ไม่ว่าจะ เป็นบรรพชิตหรือขวาวาสก็ตาม ล้วนแต่ต้องมีจิตใจสูง ไปตามแบบ หรือตามมาตรฐานของกัน ๆ. ถ้าให้ขวาวาสเดินทวนกลับจากที่บรรพชิตเดิน ก็**จะถอยหลังกลับไปเป็นสัตว์ เช่น สุนัขเป็นต้น** เท่านั้นเอง; ขอให้ลองคิดถึง ให้ดี ๆ. แต่ถ้ามองกิจการจะให้ชีวิตตามแบบขวาวาสเป็นการเดินไปข้างหน้า ด้วยกันกับบรรพชิตแล้ว คำบรรยายชุดนี้ จะช่วยทำให้การเดินทางนั้นง่ายขึ้นบ้าง ไม่มากนักน้อย.

พุทธทาส อินทปัญโญ

โมกขพถวาม, ไซยา
๒๓ ตุลาคม ๒๕๑๔